

ШУМ

Михайло Анатолійович
mshum191057@gmail.com

ЧУПРИНА

Людмила Вікторівна
lvchuprina@meta.ua

ХІЛЬСЬКА

Анна Олександрівна

к.е.н., доцент, завідувач кафедри,
Харківський інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університету

к.е.н., доцент, Харківський інститут
фінансів Київського національного
торговельно-економічного університету

студент, Харківський інститут
фінансів Київського національного
торговельно-економічного
університету

УДК 657.6

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

PROBLEMS OF ACCOUNTING AND ANALYSIS OF USE OF THE FIXED ASSETS OF THE ENTERPRISE

SHUM Mykhailo Anatoliiovych – PhD in Economics, Associate Professor, Head of department, Kharkiv Institute of Finances of KNTU

CHUPRYNA Liudmyla Viktorivna – PhD in Economics, Associate Professor, Kharkiv Institute of Finances of KNTU

KHILSKA Anna Oleksandrivna – student, Kharkiv Institute of Finances of KNTU

У статті визначенні основні проблеми бухгалтерського обліку, аналізу використання основних засобів підприємства та шляхи їх вирішення. Позначена важливість глобальних проблем відбивання основних засобів у сучасному обліку, звітності та їх аналізу. Виділені проблеми: зниження довіри користувачів фінансової звітності і невисокий рівень достовірності інформації про основні засоби підприємства. Запропоновано завдання, які ставляться перед фінансовою звітністю для вирішення встановлених проблем. Привернута увага до основоположної якісної характеристики фінансової звітності «доречність».

* * *

В статье определены основные проблемы бухгалтерского учета, анализа использования основных средств предприятия и пути их решения. Обозначена важность глобальных проблем отражения основных средств в современном учете, отчетности и их анализа. Выделены проблемы: снижение доверия пользователей финансовой отчетности и невысокий уровень достоверности информации об основных средствах предприятия. Предложены задачи, которые ставятся перед финансовой отчетностью для решения установленных проблем. Привлечено внимание к основополагающей качественной характеристике финансовой отчетности «уместность».

* * *

Introduction. The economic activity of any enterprise involves the availability of fixed assets. This is the main element of the productive forces that contributes to the process of production, distribution, exchange and consumption of resources. The effectiveness of the use of fixed assets depends on the correct organization of accounting and continuous analysis of their condition and use. That is, from timely receipt of reliable accounting information, because on its basis entrepreneurs make their decisions on managing their property. Also, the reliability of the reported data on fixed assets in the financial statements depends on the degree of trust of users to the financial statements of the enterprise and the results of its analysis.

Purpose. The purpose of the work is to determine the main problems of accounting, analysis of the use of fixed assets of the enterprise and the ways of their solution.

Results. One can highlight the main problems of displaying information about the use of fixed assets in accounting and financial reporting, as well as its analysis. These are the problems of the financial reporting of the developed countries, the International Financial Reporting Standards, to some extent the AS. In our opinion, first of all, the reduction of consumer confidence and the impossibility to reflect the real state of the company's basic assets (reliability of information) should be attributed to the global problems of displaying assets in modern accounting, reporting and analysis.

Conclusion. Problems recording information on the use of fixed assets in the financial statements: achievement of user confidence and ensuring the reliability of the information provided are global in nature. For Ukraine, their decision is a priority, as it is connected with the improvement of the investment climate and the increased competitiveness of Ukrainian enterprises. From the presented results and outcomes, the prospects for further research into the problems of the accounting and analysis of the company's main assets, which tend to go towards improving the rules for the formation of financial statements, are naturally determined; preparation of financial statements by the enterprise; audit of financial statements.

Ключові слова: облік, аналіз, основні засоби, фінансова звітність, підприємство

Ключевые слова: учет, анализ, основные средства, финансовая отчетность, предприятие

Keywords: accounting, analysis, fixed assets, financial reporting, enterprise

ВСТУП

Господарська діяльність будь-якого підприємства передбачає наявність основних засобів. Це найголов-

ніший елемент продуктивних сил, який сприяє процесу виробництва, розподілу, обміну та споживання ресурсів. Ефективність використання основних засо-

бів залежить від правильної організації обліку та постійного аналізу їх стану та використання. Тобто від своєчасного одержання достовірної облікової інформації, адже на її основі підприємці приймають свої рішення стосовно управління своїм майном. Також від достовірності представлених даних про основні засоби у фінансовій звітності залежить ступінь довіри користувачів до фінансової звітності підприємства і результатів її аналізу.

Значний внесок у дослідження питань обліку та аналізу основних засобів зробили такі вчені: Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Н.М. Малюга, В.Ф. Палій, В.В. Сопко, С.Ф. Покропивний, Н.Ю. Єршова, О.В. Портна, Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній та інші. Проте, незважаючи на вагомий напружений вчених, зміни законодавства вимагають подальшого вивчення проблем обліку, аналізу основних засобів та шляхів їх вирішення [1, 2, 3, 5, 6].

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні основних проблем бухгалтерського обліку, аналізу використання основних засобів підприємства та шляхів їх вирішення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є матеріали періодичних видань, наукові праці, нормативно-правові акти. Під час проведення дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення окремих вимог українського законодавства та МСФЗ стосовно обліково-аналітичного забезпечення використання основних засобів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Нині можна виділити основні проблеми відбиття інформації про використання основних засобів у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, а також її аналізу. Це проблеми фінансової звітності розвинених країн, Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), певною мірою українських стандартів бухгалтерського обліку. До глобальних проблем відбивання основних засобів у сучасному обліку, звітності та їх аналізу, на наш погляд, перш за все, слід віднести: зниження довіри користувачів і неможливість показати реальний стан основних засобів підприємства (достовірність інформації). Відповідно, ці проблеми ставлять перед звітністю певні завдання:

- підвищення ступенів довіри користувачів шляхом вдосконалення облікових правил;
- вдосконалення методів і правил, пріоритетності принципів, що дозволяють звітним даним наблизитися до реальності, шляхом посилення ролі принципу пріоритету змісту над формою.

Зазначені проблеми взаємопов'язані, впливають одна з іншою й вимагають комплексного підходу. Вони не можуть бути повністю усунені в рамках реального рівня розвитку бухгалтерського обліку, засобів комунікації та інформаційного подання.

Для завоювання довіри користувачів до фінансової звітності необхідна зацікавленість в цьому, найперше розробників правил, підприємства; аудитора. Причому важливою є також і зацікавленість кожної держави, особливо України. Зараз дуже актуально набуття довіри до фінансової звітності та, зокрема, до інформації про

основні засоби підприємства.

Показати реальний стан основних засобів підприємства, результати його діяльності обліковими методами абсолютно точно складно, але можна це зробити з найбільшим наближенням до дійсності, причому ступінь наближення залежить як від правил стандартів, так і від правильності застосування цих правил.

На основі проведених досліджень сутності категорії «основні засоби» пропонується наступне визначення даної економічної категорії, зокрема, матеріальні активи, які зберігають свою натуральну форму протягом всього корисного терміну експлуатації, що становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік), використовуються як під час здійснення господарської діяльності, так і під час виконання підприємством адміністративних чи соціально-культурних функцій та частинами переносять свою вартість на результат власної діяльності – виготовлений продукт, надані послуги або товар. Якщо поняття «основних засобів» порівнювати з поняттями «основних фондів» та «основного капіталу», то можна зробити висновок, що «основний капітал» найширше за змістом поняття і включає основні засоби та основні фонди. Зі свого боку «основні фонди» включають нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції, основні засоби, інвестиційну нерухомість, фінансові інвестиції, інші необоротні активи. Порівнюючи визначення представлені в П(С)БО 7 «Основні засоби», Податковому кодексу України та міжнародних стандартах, можна сказати, що вони є подібними, це є наслідком того, що українські нормативні акти орієнтовані на МСБО. У ньому розкривається інформація про мінімальну розмір вигод, які очікуються до отримання підприємством у майбутньому, і про максимальну величину майбутнього відтоку вигод, тобто про майбутні чисті вигоди.

Поділ активів і зобов'язань на довгострокові і короткострокові надає інформацію користувачеві про те, яким чином вигоди більш точно розподіляться у майбутньому, тобто скільки вигод очікується протягом року, а скільки у майбутньому. Розкриття інформації у деяких ситуаціях дозволить користувачеві побачити ще більш безпосередній розподіл чистих вигод по рокам. Так, наприклад, за операціями оренди МСФЗ 17 «Оренда» вимагає розкриття інформації стосовно фінансової оренди від орендодавців і від орендарів для кожного з наступних періодів: не більше одного року; більше одного року, але не більше п'яти років; більше п'яти років [4]. Виокремлення різних видів активів і зобов'язань дозволяє побачити, за рахунок яких саме операцій відбуватимуться у майбутньому приплив і відтік вигод. Наприклад, для визначення балансової вартості основних засобів необхідно встановити термін корисної служби й модель отримання вигод від об'єкта – всі ці показники є прогностичними. Широке використання моделі оцінки за справедливою вартістю і відхід від історичної – це також етапи переходу від зображення минулого до подання у звітності майбутнього. Прогноз раніше визнавався відмінною рисою управлінського обліку, а сьогодні – це єднальна властивість фінансового та управлінського обліків. У Концептуальній основі фінансової звітності одна з основоположних якісних характеристик є «доречність»,

для досягнення якої інформація повинна мати передбачувальну цінність, підтверджувальну цінність або і те, і те. Виходячи з цього, на сьогодні змінюються старі й встановлюються нові правила формування фінансової звітності у МСФЗ.

Рух основних засобів – це зміна обсягу і структури основних засобів, внаслідок їх надходження і вибуття за звітний період. При цьому розраховуються як абсолютні показники, так і відносні. Найбільш повно картину руху основних засобів зображають наступні коефіцієнти (розраховані на підставі справедливої вартості): надходження, оновлення, зростання, приросту, вибуття, ліквідації, компенсації вибуття, інтенсивності оновлення, строку експлуатації, збалансованості поновлення. Для того щоб схарактеризувати технічний стан основних засобів, розраховують коефіцієнти зносу, придатності, терміну поновлення, заміни, інтенсивності експлуатації, старіння. З нашої точки зору, під час аналізу ефективності використання основних засобів слід застосовувати наступну групу показників: фондовіддача, фондомісткість, рентабельність основних виробничих фондів. Під час їх розрахунку слід використовувати справедливую вартість. Потім необхідно провести факторний аналіз фондовіддачі й фондорентабельності, розрахованих за справедливою вартістю. Кінцевим етапом економічного аналізу використання основних засобів підприємства є формування аналітичного звіту, мета якого: документальне закріплення результатів проведеного аналізу, а також формування ряду практичних рекомендацій щодо оптимізації структури основних засобів досліджуваного підприємства і підвищення ефективності їх використання. Отже, визначення проблем обліку та аналізу основних засобів підприємства дозволяє виявити суперечливі моменти у діяльності підприємства і розробити напрямки для їх подальшого удосконалення.

ВИСНОВКИ

Проблеми зображення інформації про використання основних засобів у фінансовій звітності: досягнення довіри користувачів і забезпечення достовірності наданої інформації мають загальносвітовий характер. Для України їх вирішення пріоритетне, оскільки пов'язане з поліпшенням інвестиційного клімату і підвищенням конкурентоспроможності українських підприємств.

З представлених результатів та висновків природно визначаються перспективи подальших досліджень проблем системи обліку та аналізу основних засобів підприємства, які повинні йти в напрямку удосконалення

правил формування фінансової звітності; підготовки фінансової звітності підприємством; аудиту фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. URL: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/metodicheskie-rekomendacii/metodichni-rekomendacii-z-1024180.html>.
2. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1373-15.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»: Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_014.
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 17 «Оренда»: Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_018.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

References

1. Methodical recommendations for the accounting of fixed assets: order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 30.09.2003. № 561. URL: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/metodicheskie-rekomendacii/metodichni-rekomendacii-z-1024180.html> (in Ukrainian).
2. Methodical recommendations for completing the forms of financial statements: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 28.03.2013. № 433. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1373-15 (in Ukrainian).
3. International Standard of Accounting 16 "Fixed Assets": Standard, International Document of 01.01.2012. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (in Ukrainian).
4. International Standard of Accounting 17 "Rent": Standard, International Document of 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_018 (in Ukrainian).
5. National Accounting Standard 1 "General Requirements for Financial Statements": order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 07.02.2013. № 73 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (in Ukrainian).
6. Regulation (standard) of accounting 7 "Fixed assets": order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 27.04.2000. № 92. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (in Ukrainian).